

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

МАТЕРІАЛИ

XII Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

ОДЕСА-2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

**кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності**

М А Т Е Р І А Л И

XII Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

(Одеса, 18-19 квітня 2024 року)

Одеса -2024

УДК: 37+316.61

Освіта та соціалізація особистості. *XII Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (Одеса, 18-19 квітня 2024 р.) 111 с.

Рецензенти:

Пальчинська Мар'яна Вікторівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних наук Державного університету інтелектуальних технологій та зв'язку.

Орленко Ірина Миколаївна - доктор філософії, завідувачка Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія безперервної освіти» Одеської обласної ради.

Збірник матеріалів Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту ХХІ століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, здобувачів освіти.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 27 червня 2024 р.

3. Марченко О. В. 2018. Народне мистецтво як засіб формування демократичних цінностей. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія, (3), 54-59.

4. Ткаченко О. 2018. Традиційне українське рукоділля як частина народної культури. Навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво «Основа».

Dobrolyubska Yuliya Andriivna, Doctor of Science in Philosophy, Full Professor, Professor at the Department of Ukraine History, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky, Odessa, Ukraine

THE PHENOMENON OF MARGINALITY IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY SOCIAL SPACE

The processes of globalization and the resulting transformations leading to the intensification of social interactions both within countries and between them have highlighted the need to study contemporary trends in the ethno-cultural sphere. The increase in migration flows, resulting in the emergence of polyethnic groups, has led to the formation of *Homo mobilis* – a mobile individual not rigidly tied to a specific locus. Marginal situations have emerged and continue to form: individuals or groups find themselves at the boundaries of two or more cultures or ethnicities, and this duality of position has various consequences, both positive and negative. Marginality, on one hand, contributes to the preservation and even increase of cultural and national diversity, while, on the other hand, it is accompanied by processes negatively affecting the fate of the ethnic group and its culture. These include risks related to possible assimilation, dissolution into a larger ethnic group, which always poses the threat of «national» losses. National roots weaken, historical memory, language, traditions, and way of life are lost. Research into the social nature of marginality and marginal phenomena, including ethno-cultural aspects, which increasingly become universal ways of human existence, appears scientifically demanded and relevant, including from a practical standpoint. The complexity and multi-aspect nature of the phenomenon of marginality require its interpretation through various methodological and research instruments.

Ethnocultural marginality, as a subtype of social marginality, can be defined as the simultaneous belonging of an individual or group to different national cultures, and this difference in status imparts contradictory traits to their consciousness and self-awareness. However, it is essential to distinguish between the concepts of marginality and marginalization. In the first case, marginality embodies a specific, achieved state (or result), used to characterize the border position of an individual (group) in relation to a particular social community. Moreover, a marginal person, according to common belief, is an outsider since they belong to a lower social status and represent a cultural and ethnic minority [5, p. 564-565].

Marginalization is a process whose character and content are primarily determined by factors of social order. Processes such as lumpenization and declassification, the expansion of the space of the disadvantaged, and the intensification of social injustice are often equated with the process of marginalization. Those belonging to the social stratum of so-called marginals may include those who find themselves on the lower rungs of the social ladder, limited in their opportunities for social advancement, and more. As the space of marginal layers expands, the risks of anomie and social disorganization arise. This allows us to assert that marginalization is a crucial social process defined by phenomena such as social and professional movements, social mobility, leading to social changes, primarily changes in the social structure of society. Social mobility, both horizontal and vertical, plays a crucial role in shaping the marginal field: the latter leads to a change in social status, thus giving rise to marginals. As a result of these and many other processes, new marginal strata, «new poor», emerge: individuals who, in the past, were educated, qualified, successful in their careers but found themselves on the periphery of social life due to various circumstances.

There are factors that unite and make ethnocultural marginality as border existence similar to marginality as a type of social outsiderism [1]. Firstly, in both cases, marginality is conditioned by a change in social positions, primarily by a decrease in social status, and these processes, often associated not only with downward social mobility, occur in an acute and contradictory form, affecting all aspects of human life. Secondly, intermediate forms that emerge arise not only on the borders of different socio-cultural formations but also in the social spaces themselves, becoming new social strata for individuals and groups. People enter these strata for various reasons from higher and, accordingly, «more influential» and prestigious social strata. In such a situation, the space of moral and psychological tension expands, giving rise to various phobias that impart a contradictory and ambiguous character to social and cultural processes.

Ethnocultural marginality acts as an ambivalent phenomenon containing elements of various properties, thanks to (or despite) which a choice is made in favor of one or another adaptation model, upon which the «quality» of integration into society depends. Issues related to the processes of socialization become particularly acute because it turns out to be permeated with conflicting goals, uncertainty of expectations, and instability of worldview and value settings [2, p. 15]. In such conditions, processes of displacement beyond the existing social communities of various kinds become entirely real, including social institutions; intra-group interactions are disrupted, and deviant manifestations increase.

On the other hand, the space of social exclusion expands when individuals or groups of individuals:

- 1) find themselves in a disadvantaged position in terms of education, qualifications, employment, housing, financial resources, etc.;
- 2) their chances of accessing basic social institutions that distribute these life opportunities are significantly lower than the rest of the population;

3) such limitations persist over time» [2, p. 12]. In such a situation, inevitable fears, largely serving as «provokers» of marginal consciousness, are permeated with negative attitudes that undermine human personality.

Thus, if the trend was more «positive» before, later on, the opposite tendency became more pronounced: the concept of «marginal» began to merge indistinguishably with «lumpen», «deviant», etc., especially in terms of their social nature [3, p. 129].

The social content of the phenomenon of marginality is determined not only by socio-economic factors, the importance of which cannot be overstated, but also by worldview and moral factors. Marginal individuals are characterized by feelings of anxiety, concern, uncertainty, leading to the growth of irrational subconscious motivations that contribute to processes of desocialization or negative socialization. As contemporary society creates conditions of various kinds – from economic to psychological – for the emergence of marginal states, significant segments of the population are found in the space of both border and peripheral marginality. Due to such processes, the number of «marginal» (as well as social outsiders) increases, and society becomes increasingly marginalized.

On the other hand, there is an opinion that the higher the level of marginalization and the more marginals there are, the more adaptive opportunities there are in society. In this context, outsiders are not considered marginals because they are not ready or unwilling to change the situation. A marginal, in everyday consciousness, is someone who has ended up outside the social and cultural context, on the sidelines of life, having «fallen out» of the circle of social obligations, and is not ready for changes, including being a participant in them. Therefore, one cannot disagree with R. Park's idea that marginality is a characteristic of modern, civilized people who are willing to accept multicultural and multiethnic culture, traditions, ways of life and thinking, systems of social values, and moral principles. The marginal position is a position of a successful and adapted individual, as well as a mobile person. Regarding marginal groups, they are characterized by specific behavior strategies based on the uncertainty and rootlessness in the social structure, determining the vector of their aspirations. This supports the idea of those who believe that marginality belongs to phenomena that create «integrated multicultural existence» [4, p. 730].

The conducted analytical study allows for the following conclusions:

1) marginality is a trend and mainstream in a globalizing world, resulting in the emergence of a new type of individual – the marginal, whose social nature is defined by the unity of modern and traditional features;

2) the intensification of migration, cooperation, and collaboration processes gives ethnocultural marginality and marginalization a universal character, drawing in large masses of people within their sphere of influence;

3) the expansion of marginal fields leads to various consequences for the development of ethnocultural communities.

Bibliography

1. Herrick R. The paradox of marginality. *Our sociological eve: Personal essays on soc. culture*. Port Washington (New York) : Alfred, 1977. P. 67–77.
2. Larsen J. E. Who Cares about and for Marginal People? *Danish Social Science Research Council*. November 23, 2004. 20 p.
3. Leimgrube W. Between Global and Local: Marginality and Marginal Regions in the Context of Globalization and Deregulation. Ashgate Publishing Limited, GowerHouse, England, 2004. 321 p.
4. Park R. E. Education and Cultural Crisis. *American Journal of Sociology*. 1943. Vol. 48. № 6. P. 728–736.
5. Silver H. Social Exclusion and Social Solidarity: Three Paradigms. *International Labour Review*. 1994. Vol. 133. № 5–6. P. 531–578.

Йорж Руслан Анатолійович - здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП Філософія, кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського» (Одеса).

ЕВОЛЮЦІЯ ВЧЕННЯ ПРО ЦІННОСТІ

У процесі становлення аксіології питання про універсальну цінність людини розглядалося у зв'язку з проблемою людського буття, сферою людської діяльності та матеріальної і духовної культури. Цим пояснюється інтерес різних галузей наукового знання до цього питання. Однією з вічних проблем філософії є людина, її природа, місце і роль у суспільних процесах. Протягом століть виникло багато філософських напрямів і течій, які ставили людину, її буття та зв'язок з природою і космосом у центр наукових досліджень. Це пов'язано з тим, що людське суспільство та умови, в яких воно функціонує, постійно змінюються, а отже, змінюється і сама людина, її ціннісні орієнтації, ідеали, світогляд та цінності.

Філософське обґрунтування теорії цінностей дали представники неокантіанства В. Віндельбанд та Г. Ріккерт, в роботах яких цінності носять надісторичний характер, утворюючи, в сукупності, своєрідний, вічний в своїй трансцендентності світ, незалежний від свідомості людей. Це такі цінності як “істина”, “добро”, “краса”, які є цілями самі по собі і не можуть слугувати засобом для якихось інших цілей. М. Вебер, розглядаючи „ціннісно-раціональну орієнтацію” як один із видів соціальної дії, підкреслював соціально-історичну природу цінностей. Для М. Шелера цінності виступають в якості джерела розвитку людського розуму. Значний внесок у розробку проблеми цінностей та ціннісної свідомості зробили Ф. Brentano, М. Вебер, Л. Вітгенштейн, Н. Гартман, Е. Гуссерль, Дж. Дьюї, Е. Дюркгейм, Ф. Енгельс, А. Камю, К. Льюїс, К. Маркс, Г. Марсель, Ж. Мартен, А. Мейнонг, Дж. Мур, Т. Парсонс, Р.Б. Перрі, Б. Рассел, Н. Реншер, Ж.-П. Сартр, П. Сорокін, Ч.Л. Стівенсон, П. Толкотт, М. Хайдегер, М. Шелер та інші.

З М І С Т

<i>Борінштейн Євген Русланович</i>	5
ФІЛОСОФІЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	
<i>Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	7
ОСНОВИ ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ У ПОГЛЯДАХ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ	
<i>Андрєєва Ольга Станіславівна, Виноградова Наталія Михайлівна</i>	9
ВІДОБРАЖЕННЯ ДОЛІ ПРОСТОГО НАРОДУ В ХУДОЖНІХ ПОЛОТНАХ Т. Г. ШЕВЧЕНКА	
<i>Барков Степан, Поплавська Тетяна Миколаївна</i>	18
ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ	
<i>Варшавська Ю. С., Петінова Оксана Борисівна</i>	21
СПІВВІДНОШЕННЯ ДУШІ І ТІЛА У ПЛАТОНА (НА ОСНОВІ «ФЕДОНА»)	
<i>Виноградова Наталія Михайлівна, Щербина Єлизавета Володимирівна</i>	28
ВТІЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ І ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ В ТВОРЧОСТІ ФРАНЦУЗЬКОГО ГУМАНІСТА ФРАНСУА РАБЛЕ (НА ТВОРІ «ГАРГАНТЮА І ПАНТАГРЮЕЛЬ»)	
<i>Врайт Галина Яківна, Гавриш Ніколь</i>	34
ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ОСВІТІ	
<i>Гращенко Ніна Геннадіївна, Виноградова Наталія Михайлівна,</i>	37
СКАНДИНАВСЬКА МІФОЛОГІЯ У ЖИВОПИСІ	
<i>Даниленко Анастасія Володимирівна, Врайт Галина Яківна</i>	50
ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ НА ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЮ	
<i>Данильчук Крістіна Віталіївна, Виноградова Наталія Михайлівна</i>	54
НАРОДНЕ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ, ЯК МОГУТНІЙ СТИМУЛ СВОБОДНОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
<i>Dobrolyubska Yuliya Andriivna</i>	57
THE PHENOMENON OF MARGINALITY IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY SOCIAL SPACE	
<i>Йорж Руслан Анатолійович</i>	60
ЕВОЛЮЦІЯ ВЧЕННЯ ПРО ЦІННОСТІ	
<i>Кадієвська Ірина Аркадіївна</i>	62
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
<i>Козленко Павло Юхимович</i>	64